

TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI ÜZERİNE NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Deniz CAN¹

Öz

Ana dili eğitimi, bir milletin varlığını koruması adına oldukça önemli görülmektedir. Ülkemizde ana dili eğitiminin yapıldığı ders, Türkçedir. Dolayısıyla Türkçe öğretmenin alan bilgisi, alan eğitimi, genel kültür, meslek bilgisi gibi alanlarda nitelikli olması gerekmektedir. Türkçe öğretmeni yetiştirme görevi, üniversitelerin eğitim fakültelerinin sorumluluğundadır. Eğitim fakültelerinin Türkçe ve Sosyal Bilimler Bölümü altında Türkçe Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Türkçe öğretmeni yetiştirmektedir. Türkçe öğretmenliği dört yıllık bir lisans eğitimini kapsamaktadır. Bu eğitimin içeriği YÖK tarafından belirlenen lisans programına göre düzenlenmektedir. 2008 yılına kadar eğitim fakülteleri 1998-1999 yılları arasında YÖK tarafından hazırlanan Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nı kullanmış, 2008'de ise bu programın içeriği yeniden düzenlenmiş ve birtakım değişikliklere gidilmiştir. Bugün yürürlükte olan ise 2008'de uygulamaya alınan Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'dır. Bu bağlamda çalışmanın amacı Türkçe Öğretmenliği için hazırlanan 2018 programını; derslerin kapsamı, kredisi gibi çeşitli açılardan inceleyerek ana dili eğitimi yürütmekle görevli olan öğretmenlere verilen eğitim hakkında bir bakış

Anahtar Kelimeler:

Türkçe eğitimi, Türkçe öğretmenliği, Türkçe öğretmenliği lisans programı.

Geliş/Received:

01 Mayıs/May 2022

Kabul/Accepted:

02 Haziran/June 2022

Yayın/Published:

30 Haziran/June 2022

¹ Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi, Orcid: 0000-0003-0972-0605, udnzcn@gmail.com

açısı sunmaktır. Bunun için nitel araştırma yöntemlerinden fenomenografi kullanılmış, verilerin çözümlenmesinde betimsel analizden faydalanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular göstermiştir ki toplumda gözlemlenen iletişim yoksunluğunun temel nedenlerinden biri de ana dili bilinci ve zevki kazanması beklenen Türkçe öğretmenlerinin lisans programındaki kimi aksaklıklardır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe eğitimi, Türkçe öğretmenliği, Türkçe öğretmenliği lisans programı.

A Qualitative Study On Undergraduate Program Of Turkish Language Teaching

Abstract

Native language education is considered highly important for the maintenance of a nation's existence. The lesson in which native language education is carried out in our country is the lesson of Turkish language. Therefore, a Turkish language teacher must be qualified in areas such as field knowledge, field education, world knowledge, and occupational knowledge. The faculties of education at universities are responsible for training Turkish language teachers. The Division of Turkish Language Teaching of the Department of Turkish and Social Sciences at the faculties of education trains Turkish language teachers. Turkish Language Teaching is a four-year undergraduate program. The content of this program is regulated based on an undergraduate program determined by the Council of Higher Education. Until 2008, the faculties of education had used the Undergraduate Program of Turkish Language Teaching, which was developed by the Council of Higher Education between 1998 and 1999, but in 2008, the content of this program was revised and some adjustments were made. The program that is in effect now is the Undergraduate Program of Turkish Language Teaching which was put into practice in 2008. In this regard, the aim of this study is to provide an insight into education given to teachers who are responsible for conducting native language education by analysing 2018 programs designed for Turkish Language Teaching in terms of different aspects, such as the content of courses, their credits, and their terms. In order to achieve this aim, document analysis has been used as a method of fenomenography, and descriptive analysis has been employed in data analysis. The findings have shown that one of the main reasons for the communication incompetency observed in the society is the drawbacks in the undergraduate

programs of Turkish language teachers, who are supposed to gain native language awareness and appreciation.

Key Words: Turkish language education, Turkish language teaching, the Undergraduate Program of Turkish Language Teaching.

Giriş/Introduction

Dil kişilerin düşüncelerinin ifade etmesinde en önemli araçtır. Kişilerin düşünme ve iletişim becerilerini geliştirmesi, dil eğitimiyle mümkündür. Dilin insan hayatında ne denli önemli olduğu önemsendiğinden ülkeler eğitim politikalarını belirlerken önceliği her zaman dil eğitime vermiştir. Ana dili eğitimi kişinin hayatının her aşamasında insanlarla sağlıklı ilişkiler kurarak etkin bir şekilde yaşayabilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Kişinin ailede başlayan ana dili eğitimi öğrenim hayatına başlamasıyla birlikte başta ilkokul, ortaokul sonra ortaöğretim daha sonrasında üniversite eğitimi boyunca öğretmenleri vasıtasıyla devam eder.

Birey ilkokul döneminde dil eğitimini sınıf öğretmeni aracılığıyla gerçekleştirir. Ancak ortaokula döneminde dil eğitimini verme işini Türkçe öğretmenleri devralır. Türkçe öğretmenleri üniversitelerin dört yıllık lisans eğitimi veren eğitim fakülteleri Türkçe öğretmenliği programını tamamlar ve öğretmenlik mesleğine başlar.

Türkçe dersi Türk çocukları için öncelikli bir ders olduğundan Türkçe öğretmenlerine diğer öğretmenlerden daha fazla sorumluluk düşer. Çünkü dersin kazanımları, Türkçe dersinin sınırlarında kalmayıp tüm hayatına yansır. Türkçe derslerindeki kazanımlara ulaşma düzeyinin diğer derslerdeki başarıyı da etkilediği yapılan araştırmalarda vurgulanmaktadır (Albayrak, 2001; Aslanoğlu, 2007; Aksoy ve Doymuş, 2011; Bayat, Şekercioğlu ve Bakır, 2014; Dindar ve Demir, 2006; Imam, Abas-Mastura ve Jamil, 2013; Keskin ve Baştuğ, 2010; Tatar ve Soylu, 2006; Ceran ve Deniz, 2015). Bu yönüyle Türkçe öğretmenin yeterlik sorunu bütün bir eğitim sisteminin temelini oluşturmaktadır. Bu bağlamda Türkçe öğretmenlerinin lisansta nasıl bir eğitime maruz bırakıldığının sorgulanmasının bir gereklilik olduğu düşünülmektedir.

Türkçe öğretmenliği lisans programı, öğretmenlik mesleği ve genel kültür ile ilgili zorunlu derslerin yanı sıra öğrencilerin kendi ilgi alanları

doğrultusunda seçebilecekleri seçmeli dersleri de içermektedir. Türkçe öğretmenliği eğitiminde 2018 yılına kadar belli bir program uygulanmış ancak 2018 yılında birtakım değişikliklerle program güncellenmiştir. Bu programların her ikisinin de etkinliğine dair olumlu ve olumsuz görüşler bulunmaktadır (Aykaç ve Stebler, 2019) (Küçükahmet , 2007). Bu noktadan hareketle araştırmada ifade edilen Türkçe öğretmenliği lisans programındaki derslerin çeşitli açılardan incelenmesi amaçlanmaktadır.

Amaç

Bu araştırmanın amacı Türkçe öğretmenliği lisans programının içeriği ile Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezinin gerçekleştirdiği Öğretmenlik Alan Bilgisi testi(ÖABT) içeriğini karşılaştırarak iki boyutun birbirini ile örtüşme durumu belirlenmektedir.

Yöntem

Bu araştırma nitel araştırmaya göre yapılandırılmıştır. Araştırma insanların deneyimlerini açığa çıkaran ve grup içerisindeki bireylerin olgulara verdikleri anlamları paylaşmaya odaklanan fenomenografiden yararlanılmıştır. Fenomenografi, nitel araştırmanın doğasına uygun olarak kesin ve genellenebilir sonuçlar ortaya koymayabilir. Ancak bir olguyu daha iyi tanımaya ve anlamaya yardımcı olacak sonuçlar sağlayacak örnekler, açıklamalar ve deneyimler ortaya koyabilir. Bu yönüyle hem bilimsel literatüre hem de uygulamaya önemli katkılar sunabilir (Yıldırım ve gerçekleştirdiği Öğretmenlik Alan Bilgisi testi(ÖABT) içeriğini karşılaştırarak iki boyutun birbirini Şimşek, 2008:75). Bu çalışmada ise Türkçe öğretmenliği lisans programının içeriği ile Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezinin ile örtüşme durumunu belirlemek amaçlanmaktadır.

Verilerin toplanması

Fenomonoloji araştırmalarında başlıca veri toplama aracı görüşmelerdir. Olgulara ilişkin yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmak için görüşmenin araştırmacılara sunduğu etkileşim, esneklik ve sondalar yoluyla irdeleme özelliklerinin kullanılması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek,

2008:74). Bu nedenle araştırmada veri toplamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunda bulunan sorular öncelikle araştırmacı tarafından hazırlanmış ve üç alan uzmanı tarafından değerlendirilmiştir. Uzmanların olumlu ortak kanı belirttikleri toplam dört (4) soru görüşme formuna alınırken içerik olarak benzer hususlara odaklanan iki soru görüşme formundan çıkarılmıştır. Ancak içerik ve araştırma amacına uygunluğu açısından değerlendirilen görüşme formu için bir de ön uygulama yapılmıştır. Görüşme soruları öncelikle çalışma grubunda olmayan Türkçe eğitimi alanından doktora derecesine sahip üç öğretim üyesine uygulanmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda alan uzmanları ile görüşme formu tekrar gözden geçirilmiş ve forma son şekli verilmiştir. Görüşme formunda bulunan sorular aşağıda sunulmuştur:

- Türkçe öğretilenliği lisans programının alan eğitimi derslerinin süre-içerik açısından yeterliliği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?
- Nitelikli öğretilen yetiştirme açısından lisans programlarında yer alan derslerin hangilerini yeterli görüyorsunuz?
- Lisans programlarının öğretilen becerilerini geliştirmesi açısından derslerin teori ve uygulama bağlamında ayırımının yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?
- Öğretilenlik alan bilgisi testi (ÖABT) sınav içeriğinin Türkçe öğretilenliği lisans programını yansıttığını düşünüyor musunuz?

Araştırmacı, akademisyenlerden randevu olarak görüşmelerini, ilgili üniversitelerde ve çevrimiçi platformlarda yapmıştır. Yüz yüze olan görüşmelerde sorular kâğıt üzerinde iletilmiş, çevrimiçi görüşmeler ise ses kayıt yöntemiyle, izin alınarak kayıt altına alınmıştır. Görüşmeler 20-35 dakika aralığında tamamlanmıştır.

Verilerin analizi

Bu çalışmanın verileri fenomenografi yöntemine uygun olarak toplanmış ve verilerin analizi sürecinde fenomenografik analiz

kullanılmıştır. Analiz sürecinde bir alan uzmanı ve araştırmacı birlikte çalışmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2008:75)'e göre bu tip araştırmalarda veri analizi, yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmaya yöneliktir. Bu amaçla yapılan içerik analizinde verinin kavramsallaştırılması ve olguyu tanımlayabilecek temaların ortaya çıkarılabilmesi çabası vardır.

Öncelikle görüşme kayıtları üç kez listelenmiştir. Güvenilir kayıtlar elde edildikten sonra veriler gruplandırılıp son metindeki anlam kategorileri analiz edilmiştir. Gruplamalardan sonra kategoriler arasında kıyaslamalar yapılmıştır. Uzman ve araştırmacı tarafından ulaşılan kategoriler böylece son hâlini almıştır. Ana anlamlar etiketlenmiş, kavramlar gruplanıp kategorize edilmiş ve kategorilere isimler verilmiştir. Kategorilerin belirlenmesinden sonra tablolar oluşturulmuş ve kategorilere örnek olabilecek içeriklerle tablolar zenginleştirilmiştir. Çalışmaya katılan sekiz akademisyene isimlerine ve cinsiyetlerine bakılmaksızın birden sekize kadar numara verilmiştir. Tablolarda bulunan kategorilerin ve örnek konuşma cümlelerinin yanında bulunan numaralar katılımcılara ait numaralardır (K1: Görüşleri alınan birinci akademisyen gibi.).

Bulgular ve Yorum

Görüşme formunda bulunan sorulara katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda çalışmada aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 1: Türkçe öğretmenliği lisans programı alan eğitimi derslerinin süre içerik açısından uyumu

Türkçe öğretmenliği lisans programının alan eğitimi derslerinin süre-içerik açısından yeterliliği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?	
Kastedilen	İfade Edilen
İçeriğin yetersizliği (K1, K3, K5)	Program içerik açısından değerlendirildiğinde tümüyle yetersiz denemez ama konuşma eğitimi başta olmak üzere geliştirilebilir içerikler olduğunu düşünüyorum. (K3)
	Amacı öğretmen adaylarının bir konuyu öğretmesine yönelik içeriğe sahip olan ya da yaparak yaşayarak öğrenilmesi gereken Türkçe öğrenme ve öğretme yaklaşımları, okuma, dinleme, konuşma, yazma eğitimi ve dilbilgisi

Türkçe öğretmenliği lisans programının alan eğitimi derslerinin süre-içerik açısından yeterliliği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

	<p>öğretimi gibi dersler için süre içerik yetersizliği bulunmaktadır. (K1)</p>
<p>İçeriğin uygunluğu (K1,K2)</p>	<p>Sınıftaki Türk dili derslerinin servis dersi olarak görülmesinin yanlış olduğunu düşünüyorum. Bu derslerin kodları alan kodu olarak düzenlenmesi gerekiyor. (K5)</p>
	<p>Lisans programında birinci ve ikinci yarıyıldaki alan dersleri ile programa konma amacı öğretmen adaylarının teorik alt yapısını oluşturmak olan halk edebiyatı, yeni Türk edebiyatı, Eski Türk edebiyatı, dünya edebiyatı, dilbilim, tiyatro gibi dersleri süre ve içerik olarak uygun buluyorum. (K1)</p>
	<p>İçerik uygundur. (K2)</p>
<p>Sürenin yetersizliği (K1,K2, K3, K4, K5, K6, K7)</p>	<p>Uygulama gerektiren alan eğitimi derslerinin haftalık ders saatleri mikro öğretim uygulamaları yapma öğretmen adaylarının uygulama becerilerini geliştirme, izleme ve geri bildirim sağlama açısından yetersiz kalmaktadır. Örn.: yazma eğitimi, okuma eğitimi. (K3)</p>
	<p>Alan eğitimine ayrılan sürenin yetersiz olduğunu düşünüyorum. Bütün dersler teorik, uygulamaya dönük bir ders yok. Bu da adaylar açısından olumsuz bir durum. Alan eğitimi derslerinin teorik uygulama olarak düzenlenmesi ve her bir alan dersine ayrılan sürenin eşit olması gerekir. (K2)</p>
	<p>Çocuk edebiyatı ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi gibi içeriği yoğun derslerin süre açısından yetersiz olduğu kanaatindeyim. (K1)</p>

Türkçe öğretmenliği lisans programının alan eğitimi derslerinin süre-içerik açısından yeterliliği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?

Neredeyse tüm Türkçe eğitimi programlarında doluluk oranları çok yüksektir. Kalabalık sınıflarda aktif bir ders içeriği yürütmek istendiğinde süre yetersiz kalmaktadır. (K1)

Programı alan eğitimi açısından yetersiz buluyorum. Beceri dersleri için üç saat teorik yeterli olmuyor. Mutlaka teorik ve uygulama bir arada ve en az 4 saat olmalı. Verilen içerik ayrılan ders saatiyle uyumlu değil. (K4)

Alan eğitimi derslerinin süre olarak üç saate indirilmesini uygun bulmuyorum. (K5)

Alan eğitimi derslerinin özellikle beceri eğitimi hedefleyen derslerde uygulama da eklenerek sürelerinin 2+2 şeklinde olması uygun olacaktır. Diğer alan eğitimi derslerine de uygulamaya yönelik maddeler yazılmalıdır.(K6)

Alan eğitimi derslerinin önceki gibi 4 saat olması ve 2'şer saatlik teori ve uygulama biçiminde verilmesi gerekir. (K7)

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların Türkçe öğretmenliği lisans programının alan eğitimi derslerinin süre içerik açısından yeterliliği üç başlık altında değerlendirilmiştir. İçerik ve sürenin yetersiz olduğunu yönelik görüşler ağırlıktayken (%37.5) içeriğin uygun olduğuna yönelik görüş (K2) (%12,5) de bulunmaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğu programda öğretilenlerin teorik kapsamda kaldığı ve içerik ve süre yetersizliğinden teorik bilgileri uygulamaya dökme bağlamında programı yetersiz bulmaktadır (K1, K3). (%25) Araştırma kapsamında katılımcıların lisans programını nitelikli öğretmen yetiştirme bakımından da değerlendirmeleri istenmiş ve ulaşılan bilgiler Tablo 2'de sunulmuştur

Tablo 2: Nitelikli öğretmen yetiştirme açısından lisans programındaki derslerin değerlendirilmesi

Nitelikli öğretmen yetiştirme açısından lisans programında yer alan derslerin hangilerini yeterli görüyorsunuz? Gerekçeleriyle açıklayabilir misiniz?

Yeterli (K1, K2, K3, K5, K6, K7) Dilin dört temel becerilerini esas alan derslerin sayı ve sürelerini yeterli görüyorum. Çünkü bu derslerin içeriklerini, diğer derslere göre yeni ve tercümeyle dayalı olduğu için anlatılması gereken konular, hatta bu konulara dair uygulamalar öngörülen zaman dâhilinde biraz da öğrencilerin ders dışı çalışmalarıyla gerçekleştirilebilir. (K8)

Spesifik konuları ele alan “Dil Eğitiminin Temel kavramları” “öğretim programları” ve diğer dil dersleri de içerik ve zaman açısından yeterlidir. (K6)

Alan eğitimi ve alan bilgisi derslerinin konu başlıkları açısından yeterli olduğunu düşünüyorum. (K7)

Alan eğitimi, okuma, yazma, konuşma, dinleme eğitimi derslerini yeterli görüyorum. Ancak uygulamanın daha fazla olabileceğini düşünüyorum. (K5)

Seçmeli ders kategorisinde olan kelime öğretimi, ders dışı etkinlikler gibi derslerin olmasını olumlu buluyorum çünkü öğretmen adayı atandığında belirli gün ve hafta kutlamaları, çeşitli projeler vb. birçok aktiviteyi daha yürütmekle yükümlü oluyor. (K1)

Programdaki dersler içerisinde dinleme, konuşma, okuma, yazma becerilerini içeren dersler uygundur.(K2)

Öğretmenlerin alan bilgisini yapılandırma açısından dil bilgisi dersleri(1,2,3,4) ile edebiyat derslerini yeterli görüyorum. Gerekçe olarak ortaokul düzeyinde ders verecek bir öğretmen ihtiyaçlarına cevap verecek içerikleri aktarıyorlar belki fazlasını bile sunuyorlar. Genel kültür derslerinin de öğretmen adaylarının gelişimine yeterli düzeyde katkı sağladığını düşünüyorum. Belki yabancı dil dersleri bundan istisna tutulabilir. Diğer derslerin öğretmen adaylarının dil, kültür, iletişim, tarih vb. içeriklere hâkimiyetini sağlayacak nitelikte olduğu kanaatindeyim. (K3)

Nitelikli öğretmen yetiştirme açısından lisans programında yer alan derslerin hangilerini yeterli görüyorsunuz? Gerekçeleriyle açıklayabilir misiniz?

Yetersiz (K1,K2,K6 ,K7) Edebiyat, alan ve alan eğitimi derslerinin içerikleri ve zamanları yeterli değil. (K6)

Üçüncü sınıfta uygulama boyutunun yetersiz kaldığını düşünüyorum. Bunun için son iki yıl dört dönem öğretmenlik uygulaması yapılmalı ve derste öğrenilen bilgiler, tasarlanan etkinlikler okullarda uygulanarak akademisyen tarafından değerlendirilmeli. (K7)

Derslerden çok derslerin dağılımını yetersiz buluyorum. Mevcut programda yer alan ders dağılımında alan eğitimi en fazla yüzdeyi taşısa da derslerin uygulama saatlerinin artırılması gereklidir. Edebiyat dersleri beceri derslerinden fazla yer kaplamaktadır. Mevcut programdaki dersler dönemlerinde değişiklik yapılarak işlevsel kullanılabilir.(K1)

Hiçbirini yeterli görmüyorum. Öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenecekleri ders adları ve içerikleri sunulmuyor. (K2)

Tablo 2'ye bakıldığında nitelikli öğretmen yetiştirme açısından lisans derslerinin değerlendirilmesi yeterli ve yetersiz olmak üzere iki başlık altında değerlendirilmiştir. Ortak görüş alan dışı derslerin süre ve içerik bakımından yeterli olduğu ve öğretmenlik mesleği için gerekli genel kültür ile meslek bilgisi edinim bağlamında yeterli düzeyde içeriğin sunulduğu yönünde olsa da bunun tersi yönünde görüş bildirenler katılımcılar da mevcuttur. Edebiyat, alan ve alan eğitimi derslerinin içerikleri ve zamanları yeterli bulunmamıştır. (K6) (%12.5)Alan eğitimi ve alan bilgisi derslerinin süre ve içerikleri uygun bulunsa da uygulamanın ağırlıkta olmadığı görüşü ağır basmaktadır (%50). Bu bağlamda katılımcıların lisans programındaki derslerin teori ve uygulama dağılımları da sorgulanmıştır. Bu sorgulamaya ilişkin bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: Lisans Programlarının Öğretmen Becerilerini Geliştirmesi Açısından Derslerin Teori ve Uygulama Bağlamında Ayrımın Yeterliğinin Değerlendirilmesi

Lisans programlarının öğretmen becerilerini geliştirmesi açısından derslerin teori ve uygulama bağlamında ayrımının yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

Kastedilen	İfade Edilen
Teori ve uygulama derslerine yönelik ayrımın uygunluğu (K3)	Teorik uygulama ayrımının da dağılımının da uygun olduğunu düşünüyorum. (K3) Uygulama dersleri neredeyse hiç yok. Özellikle alan eğitimi dersleri uygulamalı olmalı. Öğrenciler teoride öğrendiklerini uygulayarak pekiştirmeli ve eksikleri varsa bunları telafi etmeli. Ancak güncel durumda bunu yapması mümkün değil. (K2)
Teori ve uygulama derslerine yönelik ayrımın uygun olmadığı (K1, K2, K4, K5, K6, K7, K8)	Kesiklikle düşünmüyorum. Alan eğitimi derslerinin uygulamaları kaldırılarak teoriğe dönüştürüldü. Öğretmenlik teorinin uygulamaya dönüştürülmesiyle mümkündür. (K4) Lisans programında öğretmenlik uygulaması ile topluma hizmet uygulamaları dersi dışında uygulama saati olan ders bulunmamaktadır. Öğretmenlik ise uygulamalar odağında bir meslektir. Teorik derslerin azaltılıp uygulama derslerinin artırılması gerekirken yenilenen programda uygulama saatleri kaldırılmıştır. Dil becerilerine yönelik derslerin uygulama saatlerinin olması zaruridir. (K1) Eğitim felsefemizi yapılandırmacılığa dönüştürdüğümüz ifade ediliyorsa bu durumda bu felsefenin somut göstergesi olan öğretim programlarının da bu doğrultuda hazırlanması gerekir ancak mevcut program bunun tam tersi ezber ve teorik ağırlıklı bir sürece yönlendirmektedir. (K1) Kâğıt üzerinde yeterli olarak gösterilse de sahada uygulama boyutuna yeteri kadar yer verilmediğini derslerin teorik işlendiğini gözlemliyorum. (K5)

Lisans programlarının öğretmen becerilerini geliştirmesi açısından derslerin teori ve uygulama bağlamında ayrımının yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

Yetersizdir. Bunun için hem uygulama derslerinin süresi artırılmalı hem de beceri derslerinin bir boyutu olarak okullarda uygulama yaptırılmalıdır. (K7)

Mevcut programda uygulamaya az yer verildiği söylenebilir. Uygulama saatlerinin sayısı artırılmalıdır. (K6)

Düşünmüyorum. Zira uygulama olarak hemen hemen sınıfta hiçbir faaliyet yapılamamaktadır. (K8)

Tablo 3'te lisans programında bulunan derslerin teori ve uygulama bağlamında ayrımının yeterli olup olmadığını değerlendirmeye yönelik cevaplar ayırım uygundur ve ayırım uygun değildir şeklinde iki temada verilmektedir. Ayırımın uygunluğuna yönelik sadece bir katılımcı olumlu görüş bildirirken (%12,5) diğer yedi katılımcı (87,5) ayırımın uygun olmadığına yönelik görüş bildirmiştir. Tablo 4'te ÖABT'nin Türkçe öğretmenliği lisans programını yansıtma durumuna ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 4: Öğretmenlik Alan Bilgisi Testi Sınav İçeriğinin Türkçe Öğretmenliği Lisans Programını Yansıtması

Öğretmenlik Alan Bilgisi Testi(ÖABT) sınav içeriğinin Türkçe öğretmenliği lisans programını yansıttığını düşünüyor musunuz?

Kastedilen İfade Edilen

Yansıtıyor (K1,K3, K4, K6, K7)

Evet, ÖABT içeriği Türkçe öğretmenliği lisans programının içeriğini yansıtmaktadır. (K6)

ÖABT sınavının lisans programı içeriğinin uygun bir şekilde yansıttığını düşünüyorum. (K7)

Genellikle yansıttığını düşünüyorum. (K1)

Beceriler ve genel olarak Türkçe öğretimi süreci olarak yansıttığını düşünüyorum. (K4)

Öğretmenlik Alan Bilgisi Testi(ÖABT) sınav içeriğinin Türkçe öğretmenliği lisans programını yansıttığını düşünüyor musunuz?

	Çoktan seçmeli sorular ile ölçülebilecek içeriklerin büyük oranda sınavdaki dağılımda kendine yer bulduğunu düşünüyorum. Ek olarak derslerin ve alanların dağılımının da programı yansıttığı kanaatindeyim. (K3)
Yansıtmıyor (K1, K2, K4, K5, K8)	Tam olarak yansıttığını düşünmüyorum. (K8) ÖABT Türkçe öğretmenliği lisans programını tamamen yansıtmıyor. Türkçe de öğretmenlik de bir beceridir. Bu sınavla bu iki beceri de ölçülemiyor. (K5) Beceri dersleri programda teorik olarak yer alırken sınav sorularında uygulamaya yönelik örnekler üzerinden sorgulanıyor. Edebiyat kısmındaki soruların programda anlatılandan daha ayrıntılı olduğunu düşünüyorum. (K4) Ancak edebiyat derslerinin programdan daha ayrıntılı sorgulandığı kanaatindeyim. (K1) Yansıtmaktadır. Neticede lisans programında verilen derslerin özeti niteliğinde bir sınav içeriği söz konusudur. (K2)

Tablo 4'te öğretmenlik alan bilgisi testi (ÖABT) sınav içeriğinin lisans programını içermesine yönelik ilişki yansıtıyor ve yansıtmıyor olmak üzere iki başlık altında toplanmıştır. Katılımcılar içeri yansıtıyor ve yansıtmıyor şeklinde eşit dağılmış durumdadır. Katılımcılardan biri ÖABT sınavının çoktan seçmeli bir sınav olduğu göz önünde bulundurulduğunda sınavın mevcut koşullarında yeterli düzeyde ölçüm yaptığı yönünde görüş bildirmiştir: Çoktan seçmeli sorular ile ölçülebilecek içeriklerin büyük

oranda sınavdaki dağılımda kendine yer bulduğunu düşünüyorum. Ek olarak derslerin ve alanların dağılımının da programı yansıttığı kanaatindeyim. (K3) Programda beceri dersleri teorik olarak bulunurken ÖABT sınavında örnek olay üzerinden sorgulamalar yapılması, öğretmen adaylarının da bilgilerinden çok performans ölçümüyle daha uygun bir ayırım yapılacağı yönünde de görüşler mevcut.

Sonuç ve Öneriler

“Türkçe öğretmenliği lisans programının alan eğitimi derslerinin süre-içerik açısından yeterliliği konusundaki düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna:

- İçeriğin yetersizliğine yönelik görüş bildirenlerden daha çok sürenin yetersizliğine dönük görüşler bulunmaktadır.
- Özellikle alan eğitimi derslerinde verilen sürenin uygulama için yeterli olmadığı düşünülmektedir. Türkçe eğitim programlarının doluluk oranı yüksek sınıflarda mevcut içeriklerin uygulamaya dönüştürülme imkânının bulunmadığı yönünde görüşler de bulunmaktadır.

“Nitelikli öğretmen yetiştirme açısından lisans programında yer alan derslerin hangilerini yeterli görüyorsunuz? Gerekçeleriyle açıklayabilir misiniz?” sorusuna:

- Katılımcıların çoğu programdaki dersleri yeterli olduğu yönünde görüş bildirirken yeterli olmadığı yönünde görüşler de bulunmaktadır.
- Alan bilgisi ve alan eğitimi derslerinin içeriği yeterli bulanlar ve bulmayanlar eşit dağılmış şekilde. Bunların dışında kalan meslek bilgisi ve genel kültür derslerinin içeriği yeterli bulunmaktadır.

“Lisans programlarının öğretmen becerilerini geliştirmesi açısından derslerin teori ve uygulama bağlamında ayırımının yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?” sorusunu:

- Bir katılımcı teori ve uygulama ayrımının uygun olduğu yönünde cevaplarırken diğer katılımcıların hepsi dağılımın uygun olmadığını vurgulamıştır.
- Bir katılımcı yenilenen programla birlikte uygulamanın daha da az yer bulunduğunu ifade ederken kimi katılımcılar da sınıflardaki fiziki koşulların ve ders sürelerinin gerekli uygulama imkânı sunmadığı yönünde görüş bildirmiştir.

“Öğretmenlik Alan Bilgisi Testi(ÖABT) sınav içeriğinin Türkçe öğretmenliği lisans programını yansıttığını düşünüyor musunuz?” sorusunu:

- Katılımcıların altısı yansıtıyor yönünde cevaplarırken diğer iki katılımcı yansıtmadığını belirtmiştir. Yansıtmayanların gerekçesi de farklılık göstermektedir.
- Türkçenin de öğretmenliğin bir beceri olduğu ve bu becerilerin ölçümünün de çoktan seçmeli testlerle değil performans ölçümleriyle mümkün olacağı, özellikle edebiyat alanındaki soruların lisans programına göre daha ayrıntılı olduğu bir de lisans programının içeriğinin aktarımında üniversiteden üniversiteye değişiklik olduğundan öğrencilerin eşit koşullarda yarışmadığı yönünde görüşler bulunmaktadır.

Öneriler

- Bu araştırmada alan akademisyenlerinin lisans programının içeriğine ve bu içeriğin ÖABT ile uyumuna yönelik görüşleri incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlardan hareketle lisans programının içeriğine ÖABT sınav içeriğine yönelik şu öneriler getirilebilir:
-

- Lisans programının uygulanışında üniversiteden üniversiteye farklı uygulamalar olduğundan ÖABT için ortak bir içerik belirlenmeli ve sınav bu içeriğe göre uygulanmalıdır.
- Alan dışı derslere ait sorular detay bilgiler sorgulamayacak şekilde hazırlanmalıdır.
- Program hazırlanırken teori ve uygulama ayrımı dengeli bir şekilde yapılmalı ve uygulamalı bir meslek olan öğretmenlikte uygulamalı derslere ağırlık verilmelidir.
- Ders süreleri teorik olarak öğrenilen bilgilerin beceriye dönüştürülmesi noktasında yeterli düzeye getirilmelidir.
- Eğitim sistemi hangi anlayışa göre şekilleniyorsa program da ölçme araçları da o anlayışa göre şekillenmelidir.
- Derslerin lisans programındaki dağılımı göz önünde bulundurularak ÖABT sınavındaki ağırlığına karar verilmelidir.
- Öğretmen adayları için sadece bilgilerin ölçüldüğü ÖABT sınavının yanında performansa dayalı da bir değerlendirme yapılmalıdır.

Kaynakça

- Aksoy, G., Doymuş, K. (2011). Fen ve teknoloji dersi uygulamalarında işbirlikli okuma-yazma-uygulama tekniğinin etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 381-397.
- Albayrak, S. (2011). Alien marine bivalve species reported from Turkish seas. *Cahiers de Biologie Marine*, 52(1), 107.
- Aykaç, N., Stebler, M. Z. (2019). 2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programının Öğretim Elemanlarının Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi. *Journal of Language Education and Research*, 5(2), 116-138.
- Cemiloğlu, M. (2005), Yeniden Yapılandırma Çerçevesinde Türkçe Programı ve Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırmanın Sonuçları ve Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu 22-24 Eylül 2005, Gazi Üniversitesi Yay., Ankara.

- Bayat, N., Şekercioğlu, G., & Bakır, S. (2014). Okuduğunu anlama ve fen başarısı arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 39(176).
- Ceran, D., Deniz, K. (2015). TEOG sınavı sorularının okuma becerisiyle çözülebileme düzeyi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(2), 92-109.
- Dindar, H., Demir, M. (2006). Beşinci sınıf öğretmenlerinin fen bilgisi dersi sınav sorularının Bloom taksonomisine göre değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(3), 87-96.
- Imam, O. A., Abas-Mastura, M., & Jamil, H. (2013). Correlation between reading comprehension skills and students' performance in mathematics. *International Journal of Evaluation and Research in Education (IJERE)*, 2(1), 1-8.
- Keskin, H. K., Baştuğ, M. (2010). Sosyal bilgiler dersi okuma çalışmalarında yönlendirilmiş okuma-düşünme aktivitesinin okuduğunu anlamaya etkisi.
- Kirkkiliç, A., Maden, S. (2010). İlköğretim Ve Lisans Programlarındaki Değişiklikler Sonrasında Türkçe Öğretmenliği Mesleğinin Ve Türkçe Eğitimi Bölümlerinin Durumu. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (27), 477-502.
- Küçükahmet, L. (2007). 2006-2007 Öğretim Yılında Uygulamaya Başlanan Öğretmen Yetiştirme Lisans Programlarının Değerlendirilmesi . *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* , 5 (2) , 203-219 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/tebd/issue/26116/275135>
- Özbay, M. (2005). Türkçe eğitimi bölümleri için lisans programı. İçinde Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırmanın Sonuçları ve Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu 22-24 Eylül 2005. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Sever, S. (2003). Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tatar, E., & Soylu, Y. (2006). Okuma-Anlamadaki Başarının Matematik Başarısına Etkisinin Belirlenmesi Üzerine Bir Çalışma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(2), 503-508.
- Yıldırım, İ., Vural, Ö. F. (2014). Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme ve Pedagojik Formasyon Sorunu. *Journal of Teacher Education and Educators*. 3(1), 73-90.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2005). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

YÖK (2006). Eğitim fakültelerinde uygulanacak yeni programlar.
<http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/ogretmen.htm> (Erişim tarihi 04.04.2022)

YÖK (2018). Öğretmen yetiştirme lisans programları.
<https://www.yok.gov.tr/kurumsal/idari.../yeni-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari>(Erişim tarihi 04.04.2022)